

Bruselj, 10. marec 2026
(OR. en)

7186/26

ENER 119
ENV 217
TRANS 138
ECOFIN 315
RECH 115
CLIMA 126
IND 176
COMPET 301
CONSOM 74

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 10. marec 2026

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Št. dok. Kom.: COM(2026) 118 final

Zadeva: POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU
o financiranju energijske učinkovitosti v Evropi
Ocena javne porabe za energijsko učinkovitost in energijsko
učinkovitost stavb

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2026) 118 final.

Priloga: COM(2026) 118 final

Bruselj, 10.3.2026
COM(2026) 118 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o financiranju energijske učinkovitosti v Evropi
Ocena javne porabe za energijsko učinkovitost in energijsko učinkovitost stavb

Poročilo o financiranju energijske učinkovitosti v Evropi

Ocena javne porabe za energijsko učinkovitost in energijsko učinkovitost stavb

1. UVOD

Energijska učinkovitost ima ključno vlogo pri doseganju popolnega in stroškovno učinkovitega razogljičenja po vsej EU do leta 2050, povečanju konkurenčnosti evropskega gospodarstva ter zagotavljanju energetske varnosti in cenovne dostopnosti energije zdaj in v prihodnje. V tem okviru je zmanjšanje izgube energije v celotnem energetskem sistemu in v vseh gospodarskih sektorjih eden od strateških ciljev EU. Ukrepi za energijsko učinkovitost prispevajo ne le k povečanju konkurenčnosti podjetij EU, temveč tudi k zmanjšanju energetske revščine in odvisnosti EU od uvoženih virov energije.

Za pomoč pri doseganju cilja do leta 2030 glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 55 % prenovljena direktiva o energetske učinkovitosti ⁽¹⁾ določa cilj, da poraba primarne energije v EU do leta 2030 ne preseže 992,5 Mtoe, poraba končne energije pa 763 Mtoe. To ustreza vsaj 11,7-odstotnemu zmanjšanju do leta 2030 v primerjavi s projekcijami iz referenčnega scenarija EU iz leta 2020.

Stavbni sektor ima pri tem pomembno vlogo, saj predstavlja 36 % celotne porabe energije v EU in 40 % vseh emisij toplogrednih plinov, povezanih z energijo. 52 % vsega zemeljskega plina, porabljenega v EU leta 2023, je bilo neposredno ali posredno porabljenega za stavbe, zato bodo prihranki v tem sektorju prav tako pripomogli k zmanjšanju sedanje odvisnosti od uvoženih fosilnih goriv. Poleg tega energetske učinkovite stanovanja pomenijo cenovno dostopnejša, dostojna in trajnostna stanovanja. Skoraj 75 % stavbnega fonda je po sedanjih gradbenih standardih neučinkovitega, od 85 % do 95 % stavb, ki obstajajo danes, pa bo leta 2050 še vedno stalo. Vendar tehtana letna stopnja energijske prenove znaša približno 1 %.

Zato je treba **stopnjo prenove vsaj podvojiti in povečati njen obseg**, da bo sektor prispeval k doseganju ciljev za leto 2030. Vse nove stavbe bi morale biti brezemisijske do leta 2030, obstoječe stavbe pa bi bilo treba do leta 2050 preoblikovati v brezemisijske stavbe. Prenovljena direktiva o energijski učinkovitosti stavb ⁽²⁾ je mehanizem za izvajanje strategije za val prenove ⁽³⁾. Njen glavni namen je povečati stopnjo in obseg prenove v EU, zlasti za energijsko najmanj učinkovite stavbe.

V oceni učinka, na kateri temelji **sporočilo Komisije o podnebnih ciljih za leto 2040** ⁽⁴⁾, je ocenjeno, da se bo poraba končne energije v EU zmanjšala s 763 Mtoe leta 2030 na 594–

⁽¹⁾ [\(EU\) 2023/1791](#).

⁽²⁾ [\(EU\) 2024/1275](#).

⁽³⁾ Val prenove za Evropo – ekologizacija stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje življenj, COM(2020) 662 final.

⁽⁴⁾ [COM\(2024\) 63 final](#).

624 Mtoe do leta 2040 glede na scenarij. Do leta 2050 se bo poraba končne energije zmanjšala na približno 560 Mtoe. Na sektorski ravni se ocenjuje, da bodo prihranki energije v **stavbah** v različnih scenarijih do leta 2040 dosegli 35–38 % in 40 % do leta 2050, medtem ko se bo poraba energije v **industriji** v desetletju od 2031 do 2040 zmanjšala za približno 20 %, v desetletju od 2041 do 2050 pa za dodatnih 7 odstotnih točk (glede na podatke za leto 2030).

Energijska učinkovitost prinaša trojno korist za našo konkurenčnost, podnebje in varnost ter ponuja številne prednosti. Z zmanjšanjem porabe energije ne le zmanjšujemo svojo odvisnost od uvoženih goriv, temveč tudi zmanjšujemo emisije in krepimo svojo energetska neodvisnost – vsaka prihranjena kilovatna ura pomeni eno kilovatno uro manj, ki jo je treba uvoziti, subvencionirati in/ali proizvesti. **Naložbe v energijsko učinkovitost imajo velik vpliv, saj vsak euro, ki ga vložimo v energijsko učinkovitost, pomeni 12 evrov prihranka pri stroških energije v dobi koristnosti naložbe v stanovanja in 4 evre v industriji.** Poleg tega so koristi energijske učinkovitosti daljnosežne: od zagotovitve do 40 % potrebnega zmanjšanja emisij CO₂ v EU do leta 2030 do ustvarjanja 1,6 milijona delovnih mest in izogibanja znatnim stroškom zaradi širitve omrežja, zaradi česar je ključna strategija za bolj konkurenčno in trajnostno gospodarstvo, pri čemer so potrebne obsežne naložbe, da se v celoti izkoristi potencial energijske učinkovitosti v Evropi.

Energijska učinkovitost je prvo gorivo Evrope – čisto, poceni in proizvedeno doma. V skladu z načelom „energijska učinkovitost na prvem mestu“ bi bilo rešitve za energijsko učinkovitost treba upoštevati kot prvo možnost pri odločitvah o politikah, načrtovanju in naložbah.

Za uresničitev potenciala energijske učinkovitosti v Evropi so potrebna znatna naložbena prizadevanja, kot je poudarjeno v poročilu o prihodnosti evropske konkurenčnosti, ki so se povečala skladno z energetske in podnebnimi cilji. V scenariju modela PRIMES iz načrta za podnebne cilje do leta 2040 je ocenjeno, da bodo za doseganje ciljev povečanja energijske učinkovitosti naložbene potrebe za skupno energijsko učinkovitost znašale približno 370 milijard EUR na leto ⁽⁵⁾ v desetletju od 2021 do 2030, v primerjavi s 120 milijardami EUR na leto v prejšnjem desetletju. To pomeni trikratno povečanje. Za primerjavo, za doseg cilja 55-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2030 so potrebne naložbe trenutno ocenjene na približno 1 241 milijard EUR na leto ⁽⁶⁾. Na strani oskrbe z energijo in infrastrukture so naložbene potrebe ocenjene na 208 milijard EUR na leto ⁽⁷⁾ za isto referenčno obdobje. Po letu 2030 se sicer pričakuje neolikšen upad potreb po naložbah v energijsko učinkovitost, vendar bodo v obdobjih 2031–2040 (303 milijarde EUR) in 2041–2050 (288 milijard EUR) te še vedno zelo visoke. Ukrepi za energijsko učinkovitost v stavbah, vključno s prenovo

⁽⁵⁾ Ocena temelji na naložbah na strani povpraševanja za doseganje energetske in podnebne ciljev za leto 2030, vključno s cilji povečanja energijske učinkovitosti, vendar brez naložbenih potreb v prometu in novogradnjah.

⁽⁶⁾ [SWD\(2023\) 68 final](#).

⁽⁷⁾ [SWD\(2024\) 63 final](#).

ogrevanja in hlajenja, bodo predstavljali večino naložb, potrebnih za doseganje ciljev za leto 2030, in sicer približno 242 milijard EUR na leto v obdobju 2021–2030.

Teh ciljev ni mogoče doseči samo s predpisi, temveč bo treba mobilizirati javna in zasebna sredstva. **Omejena javna sredstva ne morejo pokriti vseh naložbenih potreb**, zato si je treba prizadevati za učinkovitejšo in bolj prilagojeno uporabo javnih sredstev. Poleg tega je treba za spodbujanje in zmanjševanje tveganj zasebnih naložb uporabiti finančne produkte in mešano financiranje.

Za zagotovitev potrebnih sredstev mora Komisija v skladu s členom 30 prenovljene direktive o energetske učinkovitosti oceniti:

- **trenutno stanje javne finančne podpore in zmogljivost držav članic za povečanje zasebnih naložb** v energijsko učinkovitost,
- **ali je na ravni EU potreben mehanizem za energijsko učinkovitost ali kombinacija nepovratnih sredstev, tehnične pomoči in jamstev**, da bi na stroškovno učinkovit način pomagali doseči cilje EU glede energetske učinkovitosti in njene podnebne cilje. Komisija mora o tem predložiti poročilo Evropskemu parlamentu in Svetu.

Poleg tega mora Komisija v skladu s členom 9(8) prenovljene direktive o energetske učinkovitosti stavb predložiti analizo:

- strukturnih skladov in okvirnih programov EU, vključno s sredstvi Evropske investicijske banke, ki se trenutno uporabljajo za izboljšanje energetske učinkovitosti stavb, zlasti stanovanjskih, z vidika njihove učinkovitosti, vrst uporabljenih instrumentov, dejanskih uporabljenih zneskih in ustreznosti ravni financiranja,
- sredstev javnih finančnih institucij z vidika njihove učinkovitosti, vrst uporabljenih instrumentov in ukrepov ter ustreznosti ravni financiranja,
- usklajenosti financiranja EU in nacionalnega financiranja ter drugih vrst ukrepov, namenjenih spodbujanju naložb na področju energetske učinkovitosti stavb, ter o zadostnosti teh sredstev za doseganje ciljev EU.

V poročilu so obravnavane vse zgoraj navedene točke v naslednjem vrstnem redu:

- Pregled javnega financiranja za energijsko učinkovitost in energetske prenove v EU – poglavje 2
- Ocena javnega financiranja v EU – poglavje 3
- Glavne ugotovitve in sklepi – poglavje 4

2. PREGLED JAVNEGA FINANCIRANJA ZA ENERGIJSKO UČINKOVITOST IN ENERGIJSKE PRENOVE V EU

2.1. Javna finančna podpora na ravni EU

2.1.1. Proračunska podpora Unije

Proračunska podpora Unije se običajno zagotavlja v okviru večletnega finančnega okvira (VFO), tj. sedemletnega proračunskega načrta. Celotni proračun Unije v okviru večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020 je znašal 1 083 milijarde EUR. Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 znaša 1 211 milijarde EUR. Poleg tega je bil leta 2021 za podporo gospodarskemu okrevanju EU po pandemiji koronavirusa vzpostavljen začasni instrument za okrevanje NextGenerationEU, vključno z njegovim vodilnim mehanizmom za okrevanje in odpornost, v skupni višini 807 milijard EUR. Ob upoštevanju inflacije so se proračunska sredstva EU tako povečala za 86 % v primerjavi s prejšnjim večletnim finančnim okvirom.

Preglednica 1: Proračun EU

	Sprejeti zneski (v tekočih cenah)
Večletni finančni okvir za obdobje 2014–2020	1 083 milijard EUR
Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027	1 211 milijard EUR
Next Generation EU	807 milijard EUR
Mehanizem za okrevanje in odpornost ter večletni finančni okvir 2021–2027	2 018 milijard EUR

Vir: Evropska komisija, 2024

Zlasti z vidika energijske učinkovitosti **so se skupna razpoložljiva sredstva EU** v obdobju 2014–2020 (21 milijard EUR) in 2021–2027 (144,7 milijarde EUR) povečala za 6,8-krat, **kar je bilo doslej največje zvišanje**. Kot je prikazano v preglednici 2 v nadaljevanju, **so dodatna sredstva izvirala predvsem iz mehanizma za okrevanje in odpornost, kar je predstavljalo 73,8 % vseh sredstev**, v veliko manjšem obsegu pa tudi iz kohezijske politike.

Preglednica 2: *Financiranje energijske učinkovitosti pri programih EU (v milijardah EUR)*

	2014–2020	2021–2027	Povečanje (%)	Delež sedanjega večletnega finančnega okvira (%)
EU skupaj	21,0	144,7	822	100,0
Skladi kohezijske politike	17,8	29,0	132	20,6
Kmetijska sklada	0,7	1,4	100	1,0
EFSI/InvestEU	1,6	1,6	–	1,1
Namenski programi energijske učinkovitosti (LIFE Prehod na čisto energijo, ELENA, Obzorje Evropa)	0,9	2,0	122	1,4
Sklad za modernizacijo	–	6,8	–	4,8
Mehanizem za okrevanje in odpornost	–	103,9 ⁽⁸⁾	–	73,8
<i>Mehanizem za okrevanje in odpornost za stavbe</i>	–	79,4 ⁽⁹⁾	–	
Skupno sofinanciranje (Kohezijski in kmetijski skladi)	5,5	11,9	116	
EU skupaj in sofinanciranje	26,5	156,6	491	

Vir: Evropska komisija, 2024

Velik delež sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost je bil porabljen za energijsko učinkovitost, zlasti v stavbah. Od 650 milijard EUR ⁽¹⁰⁾, ki so bile na voljo,

⁽⁸⁾ Te številke kažejo ocene stroškov ukrepov za energijsko učinkovitost v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, ki so namenjeni obnovi in gradnji stavb ter projektom energijske učinkovitosti v MSP ali velikih podjetjih, na podlagi podatkov iz septembra 2025. Te številke so bile pridobljene s seštevkom ocenjenih odhodkov, povezanih z ukrepi, ki se spremljajo v skladu s področji intervencije 024/024 a/024 b/025/025 a/025 b/026/026 a, kot so opredeljena v [Prilogi VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost](#), ki določa metodologijo za spremljanje podnebnih ukrepov, ki jih mehanizem podpira.

⁽⁹⁾ Te številke kažejo ocene stroškov ukrepov, povezanih z energijsko učinkovitostjo ter obnovo in gradnjo stavb, ki so zajete v mehanizmu za okrevanje in odpornost, na podlagi podatkov iz septembra 2025. Te številke so bile pridobljene s seštevkom ocenjenih odhodkov, povezanih z ukrepi, ki se spremljajo v skladu s področji intervencije 025/025 a/025 b/026/026 a, kot so opredeljena v Prilogi VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost, ki določa metodologijo za spremljanje podnebnih ukrepov, ki jih mehanizem podpira.

⁽¹⁰⁾ Skupna finančna sredstva mehanizma za okrevanje in odpornost so bila konec avgusta 2024 določena na 650 milijard EUR. Prej sporočeni znesek v višini 723 milijard EUR je predstavljal najvišji znesek nepovratne podpore (338 milijard EUR) in posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (385 milijard EUR), ki je bil na voljo z uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost, vendar ga države članice niso izkoristile v celoti.

je bilo 103,9 milijarde EUR oziroma 16 % porabljenih za financiranje naložb v energijsko učinkovitost, zaradi česar je to področje politike postalo glavni upravičenec do sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost. Opozoriti je treba, da je vseh 27 držav članic v svojih načrtih za okrevanje in odpornost dodelilo sredstva za ukrepe za energijsko učinkovitost, in sicer od 31 % razpoložljivih sredstev na Portugalskem do 2 % na Finskem. Največji delež financiranja, ki je skupaj znašal **79,4 milijarde EUR (v vseh državah članicah)**, še vedno predstavlja **energijska učinkovitost stavb**. Poleg naložb mehanizem za okrevanje in odpornost spodbuja tudi prizadevanja za reforme na področju energijske učinkovitosti, vključno z izboljšanjem zakonodajnih in upravnih okvirov, vzpostavitvijo dolgoročnih strategij ter zagotavljanjem informacij in usposabljanja.

Novi viri iz sistema EU za trgovanje z emisijami (EU ETS) so prav tako pomagali premostiti naložbeno vrzel. **Sklad za modernizacijo** ⁽¹⁾, namenjen pomoči državam članicam z nižjimi dohodki za posodobitev njihovih energetskega sistemov in izboljšanje energijske učinkovitosti, se financira s prodajo 2 % emisijskih pravic iz sistema ETS za obdobje 2021–2030. Konec leta 2023 so bile iz sklada že izplačane 3 milijarde EUR za naložbe v energijsko učinkovitost v državah članicah upravičenkah, kar predstavlja četrtnino vseh izplačil. Glede na sedanji trend se ocenjuje, da bodo izplačila za energijsko učinkovitost do konca leta 2027 dosegla 6,8 milijarde EUR.

Nova sredstva iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter sistema trgovanja z emisijami (EU ETS) predstavljajo 89 % tega povečanja. Z obema instrumentoma upravljajo izključno države članice.

Ob enakih pogojih so se razpoložljiva sredstva EU tako povečala za 62 %, in sicer z 21 milijard EUR na 34 milijard EUR (brez sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost v višini 103,9 milijarde EUR in sredstev ETS v višini 6,8 milijarde EUR). To ustreza letnemu prispevku iz proračuna Unije v višini 4,8 milijarde EUR za obdobje od leta 2021 do 2027, ki se poviša na 20,7 milijarde EUR, če se vključita mehanizem za okrevanje in odpornost ter sklad za modernizacijo.

Razpoložljiva sredstva iz **skladov kohezijske politike** so se prav tako znatno povečala, saj so se v obdobju od leta 2021 do 2027 dejansko podvojila s 17,8 milijarde EUR na 29 milijard EUR, poleg tega pa je cilj vmesnega pregleda podvojiti sredstva kohezijske politike za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja. Skladi kohezijske politike so se izkazali za uspešno orodje za okrepitev sodelovanja med javnimi in zasebnimi finančnimi institucijami v različnih državah članicah ter so pomagali mobilizirati zasebne naložbe za energijsko prenovo stavb na terenu, pri čemer je treba opozoriti na vse večjo uporabo obnovljivih finančnih instrumentov za energijsko učinkovitost (posojila in jamstva v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi).

(¹) [Sklad za modernizacijo](#).

Socialni sklad za podnebje se bo začel uporabljati leta 2026, ko bo mehanizem za okrevanje in odpornost postopoma odpravljen. Sklad je bil ustanovljen hkrati z razširitvijo sistema trgovanja z emisijami (EU ETS) na emisije zaradi zgorevanja goriv v stavbah, cestnem prometu in drugih sektorjih. Zagotovil bo sredstva v višini 86,7 milijarde EUR, ki bodo razdeljena med države članice za podporo strukturnim ukrepom, naložbam v energijsko učinkovitost in obnovo stavb, čisto ogrevanje in hlajenje, vključevanje energije iz obnovljivih virov ter rešitvam za brezemisijsko in nizkoemisijsko mobilnost.

Evropski sklad za energijsko učinkovitost (EEEF): javno-zasebno partnerstvo na področju energijske učinkovitosti

EEEF, ustanovljen leta 2011, je javno-zasebni dolgoročni naložbeni instrument, namenjen podpori energetske in podnebne cilje EU. Sklad zagotavlja namensko financiranje lokalnim, regionalnim ali nacionalnim organom oziroma javnim ali zasebnim subjektom, ki delujejo v njihovem imenu, z namenom povečanja prihrankov energije in energijske učinkovitosti ter spodbujanja obnovljivih virov energije v EU.

Skład, ki od leta 2013 vsako leto izplačuje dividende, ima raznoliko delničarsko bazo, ki jo sestavljajo institucije iz javnega in zasebnega sektorja, vključno z Evropsko komisijo, ki je prispevala tvegani kapital, Generali, Stichting Achmea Algemeen Pensioenfonds, DBU in DWS/Wepla.

EEEF je s skupnimi naložbami v višini približno 180 milijonov EUR podprl 18 projektov v desetih evropskih državah, v katere je bilo vključenih 56 javnih organov in ki letno dosežejo več kot 2 milijona ljudi. Od svoje ustanovitve je sklad dosegel pomembne rezultate in ustvaril več kot 380 milijonov EUR skupnih naložb. Podprl je vrsto projektov, vključno s prenovo javnih stavb, posodobitvijo cestne razsvetljave, proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in čisto prometno infrastrukturo. Instrument tehnične pomoči sklada je imel tudi ključno vlogo pri pripravi projektov, ki so prinesli znatne prihranke energije in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Do konca leta 2021 je sklad dosegel skupne prihranke emisij CO₂ v višini 740 460 ton in prihrankov primarne energije v višini 1 318 549 MWh.

EEEF je dober primer namenskega javno-zasebnega partnerstva na področju energijske učinkovitosti, ki dokazuje potencial kombiniranega financiranja za izkoriščanje javnega kapitala EU in privabljanje zasebnih naložb. Zasnova sklada, ki združuje financiranje pod ugodnimi pogoji, tehnično pomoč in sektorsko strokovno znanje, je omogočila izvajanje projektov z velikim učinkom ob razmeroma skromnih kapitalskih vložkih EU.

2.1.2. Podpora skupine Evropske investicijske banke, tudi kadar je podprta s sredstvi iz proračuna Unije

Skupina Evropske investicijske banke⁽¹²⁾ ima kot podnebna banka EU in glavna izvajalska partnerica za sredstva EU ključno vlogo pri financiranju energetskega prehoda.

⁽¹²⁾ Skupino EIB sestavljata Evropska investicijska banka (EIB) in Evropski investicijski sklad (EIF).

Kot je določeno v njenem časovnem načrtu za podnebno banko ⁽¹³⁾ in ob upoštevanju strategije za val prenove v stavbnem sektorju njena strategija za energijsko učinkovitost vključuje posredniška posojila in jamstva ter svetovalne storitve (svetovalno vozlišče InvestEU ⁽¹⁴⁾, zlasti instrument ELENA ⁽¹⁵⁾).

Posledično so se **sredstva, namenjena energijski učinkovitosti, med letoma 2012 in 2023 povečala za 12,2-krat**. Financiranje skupine EIB je bilo v skladu s strategijo, določeno v časovnem načrtu, namenjeno predvsem stavbnemu sektorju ter pametnim napravam in rešitvam.

Po drugi strani pa je financiranje ostalo nizko za mala in srednja podjetja (MSP), industrijo, soproizvodnjo toplote in električne energije ter daljinsko ogrevanje. Septembra 2025 sta **skupina EIB in Komisija začeli pobudo za energijsko učinkovitost za MSP**, ki je del strateškega načrta EIB ⁽¹⁶⁾ za obdobje 2024–2027. Ta pobuda bo v obdobju od leta 2025 do leta 2027 zagotovila 17,5 milijarde EUR financiranja, s ciljem, da se skoraj podvoji sedanja raven podpore za energijsko učinkovite rešitve za MSP ⁽¹⁷⁾.

Evropski investicijski sklad (EIF) že dolgo podpira čiste tehnologije, zagotavlja naložbe tveganega kapitala in uvaja pobude, kot je jamstvo za delno tveganje, za spodbujanje zelenih posojil za projekte enerjske učinkovitosti in energije iz obnovljivih virov. S programom InvestEU je EIF še bolj okrepil svojo osredotočenost na financiranje projektov, ki podpirajo razogljičenje, energijsko učinkovitost, energijo iz obnovljivih virov, trajnostno mobilnost in krožno gospodarstvo, s skupno naložbo v višini približno 4,1 milijarde EUR do leta 2025.

Preglednica 3: Financiranje enerjske učinkovitosti v EU s strani skupine EIB (v milijonih EUR)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Enerjska učinkovitost	763	1 354	1 557	2 876	3 349	4 613
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Enerjska učinkovitost	2 421	4 289	5 273	4 539	7 624	9 326

Vir: Skupina Evropske investicijske banke, 2024

Upoštevajte, da ti podatki vključujejo sredstva iz proračuna Unije, ki ga izvajajo Evropska investicijska banka (EIB) – ena od glavnih partneric za izvajanje skladov EU – ter nacionalne spodbujevalne in razvojne banke. Zato jih ne bi smeli prištevati k številkam, predstavljenim v prejšnjem oddelku. To velja na primer za jamstveni program InvestEU in

⁽¹³⁾ [Načrt podnebne banke skupine EIB za obdobje 2021–2025](#) in [Podnebna banka skupine EIB, faza 2, za obdobje 2026–2030](#).

⁽¹⁴⁾ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-advisory-hub_sl.

⁽¹⁵⁾ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>.

⁽¹⁶⁾ [Strateški načrt skupine EIB za obdobje 2024–2027](#).

⁽¹⁷⁾ [Pobuda EIB za energijsko učinkovitost za MSP](#).

instrument ELENA. Kljub temu številke kažejo, da so se naložbe skupine EIB v energijsko učinkovitost od leta 2012 povečale za več kot dvanajstkrat.

2.2. Javna finančna podpora na ravni držav članic

Komisija je izvedla analizo shem javnega financiranja od spodaj navzgor. Nato so bila izvedena posvetovanja z državami članicami (i) s pozivom k predložitvi dokazov ⁽¹⁸⁾ in (ii) prek strokovne skupine za direktivo o energetske učinkovitosti. To poročilo temelji predvsem na podatkih, zbranih neposredno od držav članic, medtem ko so bili drugi podatki iz analize, kadar so bili na voljo, uporabljeni za zapolnitev morebitnih vrzeli.

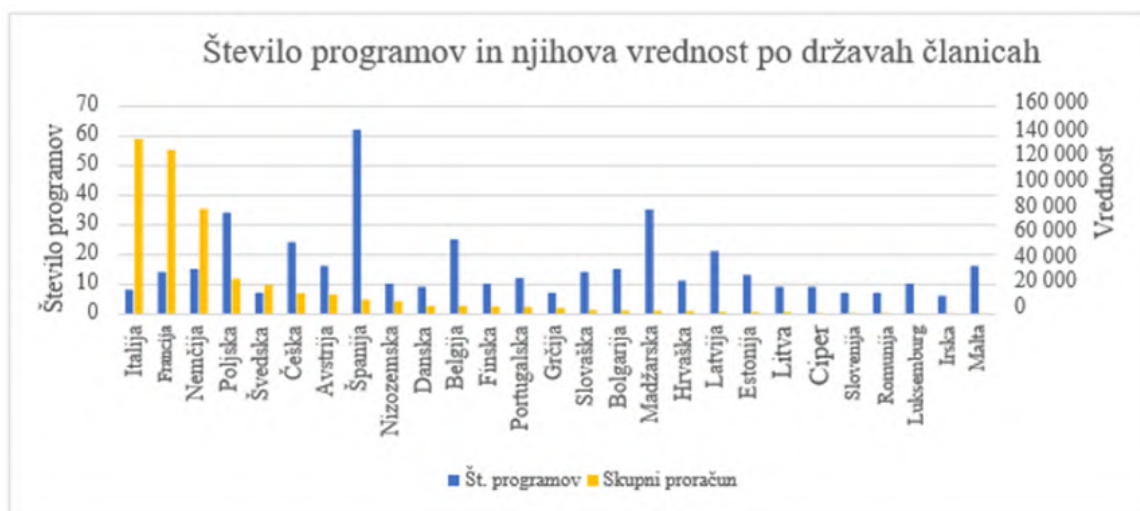
Skupaj je bilo v 27 državah članicah opredeljenih 426 programov javnega financiranja.

Treba je poudariti, da so to le okvirne ocene, saj se podatki o energijski učinkovitosti ne zbirajo sistematično v okviru programov javnega financiranja.

Mnogi nacionalni programi so sofinancirani iz programov EU. 103 programi so bili delno ali v celoti sofinancirani iz programov EU. Glede na število in obseg programov se je največ prispevalo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Izkazani prispevki EU v višini 28,8 milijarde EUR so bili odšteti od skupnega zneska, da bi se izognili dvojnemu štetju med programi financiranja EU in nacionalnimi programi financiranja ⁽¹⁹⁾.

Proračunski podatki niso bili prejeti za 80 programov, zato ocena temelji na podatkih za 346 programov po vsej Evropi. **Podpora za projekte energetske učinkovitosti iz nacionalnih proračunov v obdobju 2014–2024 je ocenjena na 360 milijard EUR ⁽²⁰⁾, tj. približno 32,7 milijarde EUR na leto.** Porazdelitev proračunskih sredstev po državah članicah je prikazana v nadaljevanju.

Graf 1/preglednica 4: Nacionalni programi za energijsko učinkovitost, 2014–2024

⁽¹⁸⁾ [Energijska učinkovitost – ocena ravni financiranja EU in nacionalnega financiranja.](#)

⁽¹⁹⁾ Države članice so v svojem prispevku poročale, da skupni prispevek EU k izvedenim nacionalnim programom financiranja znaša 28,8 milijarde EUR.

⁽²⁰⁾ 388,7 milijarde EUR, znižano za 28,8 milijarde EUR, ki izhajajo iz prijavljenih prispevkov EU.

Države članice	Število programov	Načrtovan skupni proračun (v milijonih EUR)	EUR na prebivalca
Italija	8	134 465	2 284
Švedska	7	22 067	2 104
Francija	14	125 711	1 850
Avstrija	16	14 537	1 608
Češka	24	15 697	1 491
Danska	9	5 720	969
Nemčija	15	80 563	958
Finska	10	5 186	933
EU-27	426	388 654	864
Estonija	13	1 137	849
Poljska	34	26 655	710
Latvija	21	1 171	623
Nizozemska	10	9 467	528
Hrvaška	11	1 877	488
Belgija	25	5 684	487
Portugalska	12	4 967	479
Slovaška	14	2 365	436
Litva	9	1 084	383
Grčija	7	4 032	381
Luksemburg	10	236	363
Bolgarija	15	2 332	360
Ciper	9	361	289
Malta	16	146	279
Španija	62	10 663	224
Madžarska	35	1 931	199
Slovenija	7	331	157
Irska	6	172	26
Romunija	7	263	14

Vir: Evropska komisija, 2024, razvrstitev na podlagi EUR na prebivalca

Med večjimi državami članicami izstopata Italija in Francija z visokimi stopnjami podpore. V okviru italijanskega programa *Superbonus* so upravičenci prejeli 110-odstotno subvencijo v obliki davčnih dobropisov. V Franciji je bila znižana stopnja DDV za obnovitvena dela (5,5 %), ki velja od leta 2014, od začetka njenega izvajanja ocenjena na 90 milijard EUR, kar predstavlja tri četrtine francoske porabe.

Nepovratna sredstva, tehnična pomoč in davčne olajšave so **nepovratne** oblike podpore, kar pomeni, da se ta sredstva lahko upravičencem zagotovijo samo enkrat in se ne vračajo v državni proračun. Nepovratna podpora bi morala biti namenjena predvsem ranljivim upravičencem, ki bi imeli težave z vračilom podpore, bodisi zaradi pomanjkanja sredstev

bodisi zaradi hude konkurence z drugimi izdatki. Po drugi strani je treba sredstva, prejeta v okviru programov s povratnimi sredstvi, ki vključujejo finančne instrumente, kot so posojila, jamstva in lastniški kapital, vrniti nacionalnim ali regionalnim izvajalskim organom, v primeru obnovljivih skladov pa se lahko uporabijo za zaporedne operacije. Vračljiva podpora ima običajno večji potencial finančnega vzvoda. Obstajajo tudi programi kombiniranja, ki ponujajo mešanico vračljive in nepovratne podpore. Te so še posebno primerne za spodbujanje naložbenih odločitev upravičencev zaradi njihove subvencijske komponente (npr. brezplačna tehnična podpora ali energetski pregledi, preferenčni posojilni pogoji, kapitalska znižanja, subvencionirane obrestne mere ali subvencionirane provizije za jamstvo).

Preglednica 5: Razčlenitev nacionalnih programov po obliki podpore

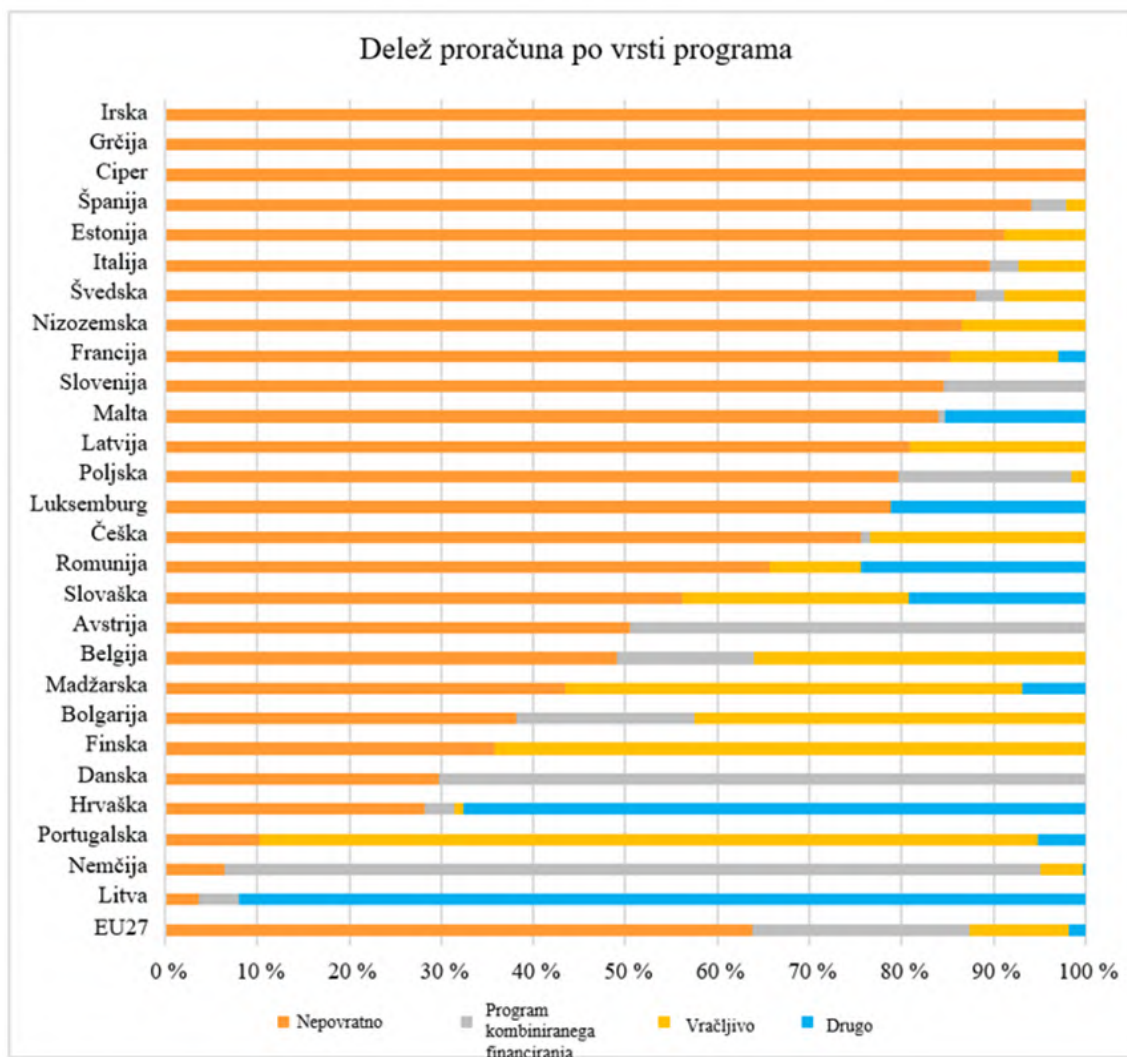
Vrsta programa	Število programov	Znesek (v mio. EUR)	Delež obsega (%)
Nepovratno	285	248 046	63,8 %
Program kombiniranega financiranja	36	91 815	23,6 %
Vračljivo	69	41 621	10,7 %
Drugo	36	7 172	1,8 %
SKUPAJ	426	388 654	

Vir: Evropska komisija, 2024

Države članice so bile pozvane, naj predložijo podatke samo za najbolj ustrezne programe. Večina jih je poročala o manj kot 20, šest držav članic pa je poročalo o večjem številu, bodisi zato, ker obstajajo ločeni podprogrami obsežnih programov (Češka, Madžarska, Latvija, Poljska), bodisi zato, ker se programi za energijsko učinkovitost upravljajo regionalno (Belgija, Španija).

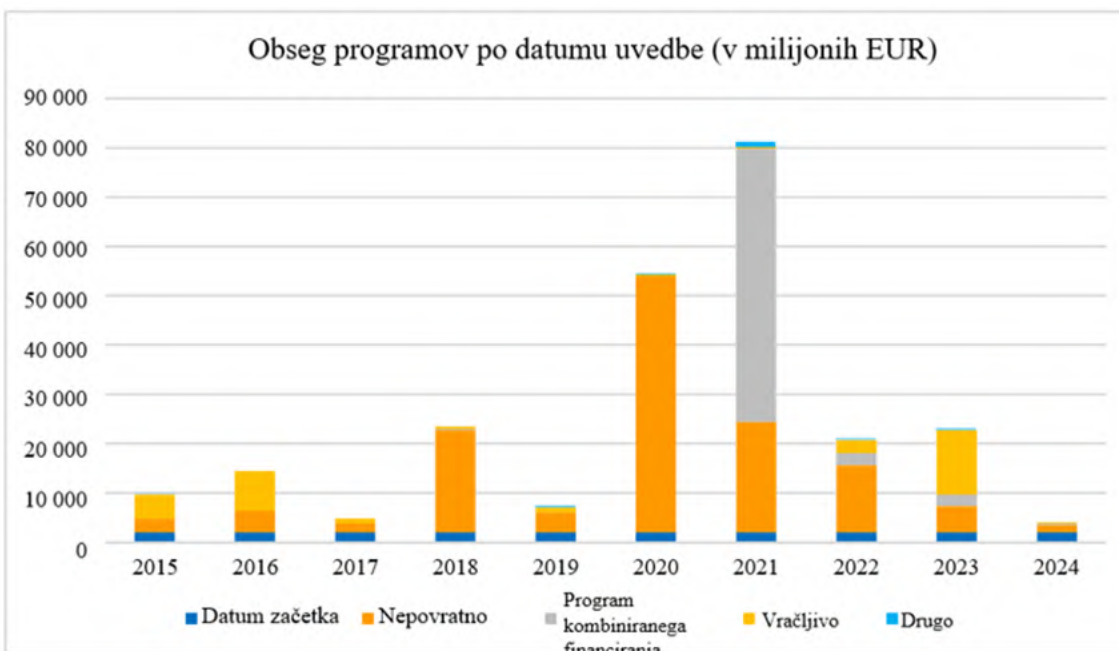
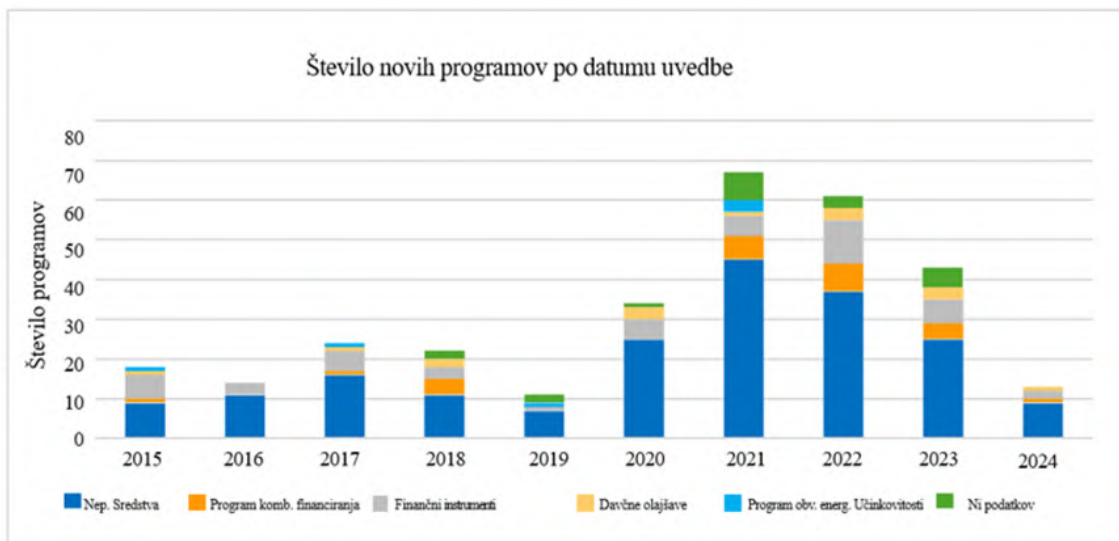
Države članice se večinoma odločajo za nepovratne programe. Medtem ko nepovratna podpora pogosto vključuje nepovratna sredstva, več velikih držav članic (Francija, Nemčija, Italija) večinoma uporablja davčne olajšave. Finančni instrumenti (vračljivi programi) predstavljajo več kot 30 % financiranja le v petih državah članicah (Belgija, Bolgarija, Madžarska, Finska in Portugalska), medtem ko se programi kombiniranega financiranja pogosto uporabljajo le v treh državah članicah (Avstrija, Danska in Nemčija).

Graf 2: Razčlenitev proračuna nacionalnih programov po obliki podpore – razčlenitev po državah

Za pospešitev gospodarskega okrevanja po pandemiji COVID-19 so države članice večinoma uporabile svoja sredstva za financiranje programov nepovratnih sredstev. Do leta 2019 se je število novih programov za energijsko učinkovitost, vzpostavljenih vsako leto, gibalo med 10 in 25, medtem ko so države članice med letoma 2020 in 2023 vzpostavile kar 205 novih programov (od 34 do 67 na leto), predvsem zaradi izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost. Veliko jih je bilo v obliki nepovratnih sredstev (116), sledili so finančni instrumenti (25). Po obsegu so nepovratna sredstva znašala 56,4 milijarde EUR, finančni instrumenti pa 16,5 milijarde EUR. Med novimi programi je bilo 48 namenjenih stanovanjskim stavbam v skupni vrednosti 95,4 milijarde EUR, kar predstavlja 55,6 % skupnega obsega, dodeljenega novim programom v tem obdobju (171,5 milijarde EUR).

Grafa 3 in 4/preglednica 6: Nacionalni program in razčlenitev proračuna glede na datum uvedbe (v milijonih EUR)

Datum uvedbe	Nepovratno	Program kombiniranega financiranja	Vračljivo	Drugo
2015	2 774	13	4 878	27
2016	4 421	–	8 050	–
2017	1 865	–	963	–
2018	20 645	252	566	–
2019	3 998	–	1 100	227
2020	51 887	–	381	213
2021	22 380	55 382	333	1 024
2022	13 576	2 476	2 696	164
2023	5 303	2 362	13 083	239
2024	1 481	334	280	–

Vir: Evropska komisija, 2024

3. OCENA JAVNEGA FINANCIRANJA IZ SREDSTEV EU IN NACIONALNIH SREDSTEV

3.1. Ocenjevanje finančnega vzvoda

3.1.1. Multiplikacijski učinek in finančni vzvod programov EU

Preglednica 7: Proračun EU in finančni vzvod (v milijonih EUR)

	Proračun EU A	Nacionalno sofinanciranje B	Celotni obseg naložb O	Finančni vzvod (A + B) / A	Skupni multiplikator C / A
Skladi kohezijske politike v obdobju 2014–2020	12 540	5 244		1,4	n. r.
Skladi kohezijske politike v obdobju 2021–2027	24 986	11 275		1,5	n. r.
Sklada kmetijske politike v obdobju 2014–2022	710		1 695		2,4
Mehanizem za okrevanje in odpornost	103 921				n. r.
Sklad za modernizacijo	3 085				n. r.
LIFE Prehod na čisto energijo (razpisa za leti 2021 in 2022)	216		8 640		40,0
ELENA	295		9 662		32,8
EFSI	1 624		25 400		15,6
InvestEU	624		9 915		15,9

Vir: Evropska komisija, 2024 in 2025

Programi EU z velikim deležem nepovratnih sredstev imajo omejen finančni vzvod na področju energijske učinkovitosti. Finančni vzvod sredstev kohezijske politike je manjši od 1,5, kar pomeni, da vsak euro iz proračuna Unije privabi dodatnih 50 centov nacionalnega sofinanciranja. Skupnega multiplikatorja ni mogoče izračunati, saj ni mogoče zagotoviti skupne vrednosti za vse naložbe, vključno z zasebnim financiranjem.

Kar zadeva kmetijska sklada, je skupni multiplikator za obdobje od leta 2014 do leta 2022 ocenjen na 2,4. Multiplikator mehanizma za okrevanje in odpornost in sklada za modernizacijo je težko oceniti zaradi pomanjkanja podatkov, vendar ker večina

nacionalnih skladov pokriva le del celotnih naložb (od 20 % do 100 %), je mogoče skupni javni multiplikator oceniti na 2 do 3.

Skladi kohezijske politike spodbujajo uporabo finančnih instrumentov z dokazanimi rezultati. V sedanjem večletnem finančnem okviru je bilo 18,5 milijarde EUR namenjenih finančnim instrumentom, od tega 24 % naložbam v energijsko učinkovitost (4,3 milijarde EUR). Čeprav se kategorizacija postavk porabe med obema obdobjema večletnega finančnega okvira razlikuje, to pomeni, da so se dodelitve kohezijskih sredstev za finančne instrumente v primerjavi z obdobjem 2014–2020 skoraj potrojile (1,6 milijarde EUR) ⁽²¹⁾. V okviru skladov kohezijske politike se večina držav članic spodbuja k uporabi **kombinacije nepovratnih sredstev in finančnih instrumentov v eni operaciji**. Vendar se to ne dogaja sistematično v vseh državah članicah, ustrezen obseg pa pogosto še ni dosežen.

Za vsak tematski cilj po področjih (npr. energijska učinkovitost) ni natančnih podatkov, vendar so finančni instrumenti v okviru skladov kohezijske politike v obdobju 2014–2020 zagotovili finančni vzvod v višini 3,8 v vseh sektorjih, kar je precej nad povprečno vrednostjo za kohezijsko politiko, ki znaša 1,4. Finančni instrumenti so spodbudili dodaten zasebni kapital v višini 15 % proračuna kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Komisija v sodelovanju z EIB ponuja tudi različne tehnične podpore za spodbujanje uporabe finančnih instrumentov za energijsko učinkovitost, kot so vzorčni finančni instrument za energijsko učinkovitost (EEFI) ⁽²²⁾, platforma fi-compass in pobuda za povečanje energijske učinkovitosti ⁽²³⁾, Kohezija za prehod (C4T) ⁽²⁴⁾.

Programi EU, ki ponujajo tehnično pomoč, jamstva in ukrepe za spodbujanje uvajanja na trg, imajo zelo visok finančni vzvod. Zlasti instrument ELENA, ki zagotavlja svetovalne storitve za lokalne projekte na področju energije in mobilnosti ter od upravičencev projektov zahteva finančni vzvod najmanj 10–20 (odvisno od sektorja), je svoj cilj daleč presegel s povprečjem 32.

⁽²¹⁾ [Finančni instrumenti v okviru kohezijske politike 2021–2027 | Odprti podatki za kohezijo](#).

⁽²²⁾ EEFI je prožen model, ki državam članicam EU ponuja praktični vodnik za enostavno vzpostavitev tržno usmerjenega finančnega instrumenta v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi za zagotavljanje financiranja in svetovalne podpore naložbam v energijsko učinkovitost (stanovanjski sektor, MSP). Bistveno je, da model ponuja pot za izkoriščanje sredstev, ki so na voljo iz proračuna EU, za mobilizacijo dodatnih sredstev komercialnih bank in zasebnih vlagateljev za take programe; [naložbe v energijsko učinkovitost v okviru REPower EU](#).

⁽²³⁾ [fi-compass | Finančni instrumenti v okviru deljenega upravljanja EU](#) nudijo tehnično pomoč organom upravljanja ter jim pomagajo pri izvajanju študij izvedljivosti, predhodnih ocen, študij primerov in drugega pripravljalnega dela, potrebnega za vzpostavitev finančnih instrumentov. Kot del platforme fi-compass program [Scale-Up: finančni instrumenti za energijsko učinkovitost](#) združuje strokovnjake iz različnih institucij za odpravljanje ovir pri izvajanju finančnih instrumentov za energijsko učinkovitost in predlaganje rešitev. Delovne skupine, ki temeljijo na nalogah, bodo razvile strategije za izboljšanje in razširitev finančnih instrumentov za energijsko učinkovitost, pri čemer bodo črpale iz dobrih praks in strokovnega znanja iz vseh držav EU.

⁽²⁴⁾ [Inforegio – prijava za C4T GROUNDWORK – tehnična pomoč za naložbe kohezijske politike](#) zagotavlja strokovno podporo državam članicam EU, regijam in lokalnim oblastem ter jim pomaga pri izvajanju naložb kohezijske politike v okviru cilja politike 2, vključno s tistimi, ki so usmerjene v energijsko učinkovitost. Podporne storitve vključujejo razvoj strategij, izboljšanje spremljanja, vključevanje deležnikov, prepoznavanje možnosti financiranja, podporo pri pripravi razpisov in krepitev zmogljivosti.

Instrument ELENA, ki se zdaj upravlja v okviru programa InvestEU, je sredstva EU uspešno uporabil kot začetna sredstva za lokalne naložbene portfelje v 25 od 27 držav članic. S podprogramom programa LIFE Prehod na čisto energijo, ki vključuje zahteve za sofinanciranje in podpira uvajanje na trg, razvoj projektov ter inovativne pristope, kot je vzpostavitev pilotnih finančnih instrumentov, je bil dosežen finančni vzvod do 40.

Evropski sklad za strateške naložbe (EFSD), ki ga je leta 2021 nasledil program InvestEU, je **posredni jamstveni instrument**, katerega cilj je odpraviti naložbeno vrzel v Evropi s privabljanjem zasebnega financiranja za projekte na področjih, kot so inovacije, infrastruktura, socialni razvoj, razvoj spretnosti ter podpora MSP. Postal je največji instrument za naložbe v okviru proračuna Unije s ciljem, da v obdobju med letoma 2014 in 2027 mobilizira skoraj 900 milijard EUR. EFSD je dosegel finančni vzvod v višini 15,6, kar naj bi dosegel tudi program InvestEU.

3.1.2. Multiplikacijski učinek nacionalnih programov financiranja

Za večino nacionalnih programov podpore manjkajo podatki o multiplikatorjih. Vendar pa obstajajo podatki o zasebnih naložbah, ki so bile mobilizirane iz nacionalnih sredstev, za 71 takih programov.

Preglednica 8: Finančni vzvod nacionalnih programov za energijsko učinkovitost

	Število programov	Izvedeno	Zasebno	Skupaj	Multiplikator
Skupaj, od tega:	71	36 394	56 045	92 019	2,5
Nepovratno	58	30 651	40 037	70 268	2,3
Programi kombiniranega financiranja + vračljiva sredstva	13	5 743	16 008	21 751	3,8
<i>Vračljivo</i>	8	902	11 478	12 381	13,7

Vir: Evropska komisija, 2024

Globalni multiplikator, prikazan v zgornji preglednici, prikriva pomembne razlike med uporabljenimi instrumenti. **Programi z nepovratnimi sredstvi imajo povprečni multiplikator 2,3**, kar je mogoče razumeti tudi kot povprečno intenzivnost nepovratnih sredstev v višini približno 30 %. Vendar se finančni vzvod zasebnih naložb v primeru sofinanciranja EU poveča na 2,4, kar kaže, da finančni prispevki EU privabljajo več zasebnih naložb.

Glede na razpoložljive podatke financiranja EU običajno ne le nadomešča nacionalno financiranje, temveč tudi znižuje zahteve glede sofinanciranja. Razlog za to bi lahko bil, da sofinanciranje EU s povečanjem intenzivnosti nepovratnih sredstev določenega programa zmanjšuje potrebo končnih upravičencev po sovlaganju. Hkrati so nepovratna sredstva za stavbni sektor – bodisi v obliki financiranja EU bodisi nacionalnega financiranja – učinkovita, kadar so namenjena določenim lastnikom (gospodinjstva/MSP z nizkimi dohodki), segmentom stavb (energijsko najmanj učinkovite stavbe) ali celovitejšim prenovam, za katere so potrebne znatne naložbe.

Pri finančnih instrumentih je multiplikator težje oceniti, saj ga je mogoče izračunati le na podlagi izvršenega proračuna, tj. šele po izvedbi naložb. **Multiplikator programov z vračljivimi sredstvi je ocenjen na skoraj 14**, kar je v skladu z multiplikacijskim učinkom, ugotovljenim za program InvestEU. Vendar je obseg finančnih instrumentov, za katere obstajajo zanesljivi podatki, izjemno omejen (900 milijonov EUR sredstev, izplačanih v desetih letih).

Če povzamemo, zaradi heterogenosti razpoložljivih podatkov je **težko natančno količinsko opredeliti skupni multiplikacijski učinek javnega financiranja v državah članicah**. Vendar lahko domnevamo, da nepovratna sredstva običajno ustvarijo multiplikacijski učinek v višini približno 3.

3.2. Primerjava javnega financiranja z naložbenimi potrebami

Model PRIMES, ki ga Komisija uporablja za izvajanje ocen učinka in analizo možnosti politik za energetski sektor, je ocenil, da bo treba vložiti približno 370 milijard EUR vsako leto od leta 2021 do leta 2030 za doseg ciljev povečanja energijske učinkovitosti do leta 2030 ⁽²⁵⁾. Samo za stavbni sektor so naložbene potrebe v tem desetletju ocenjene na 242 milijard EUR letno, od tega 180 milijard EUR za energijsko prenovo stanovanjskih stavb in 62 milijard EUR za energijsko prenovo stavb, namenjenih storitvam (nestanovanjskih stavb).

V poročilu Mednarodne agencije za energijo o energijski učinkovitosti za leto 2024 ⁽²⁶⁾ je ocenjeno, da je bilo v Evropi v obdobju 2021–2023 v povprečju letno vloženi približno 200 milijard EUR v energijsko učinkovitost. Če torej primerjamo naložbene potrebe z naložbami, izvedenimi v EU v navedenem obdobju, kot jih je ocenila Mednarodna agencija za energijo, **znaša naložbena vrzel, ki jo je treba zapolniti za doseg ciljev povečanja energijske učinkovitosti do leta 2030, 170 milijard EUR na leto**.

Obseg predvidene naložbene vrzeli je primerljiv z drugimi ocenami I4CE ⁽²⁷⁾ in Bruegel ⁽²⁸⁾. I4CE je za leto 2022 ocenil naložbeno vrzel v višini 137 milijard EUR na leto, Bruegel pa ocenjuje naložbeno vrzel v višini 149 milijard EUR na leto posebej za stavbni sektor.

⁽²⁵⁾ Ocena temelji na naložbah na strani povpraševanja, potrebnih za doseganje podnebnih in energetskih ciljev do leta 2030 v skladu s scenarijem modeliranja PRIMES za načrt za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2040, vključno s cilji povečanja energijske učinkovitosti, vendar brez naložbenih potreb na področju prometa in novogradenj.

⁽²⁶⁾ Poročilo Mednarodne agencije za energijo o energijski učinkovitosti za leto 2024, <https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf>.

⁽²⁷⁾ Institute 4 Climate Economics (I4CE), European Climate Investment Deficit Report (Poročilo o evropskem pomanjkanju naložb na področju podnebja), vir: [20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf](https://www.i4ce.eu/20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf).

⁽²⁸⁾ Bruegel, How to finance the European Union's building decarbonisation plan (Kako financirati načrt Evropske unije za razogljičenje stavb), vir: [PB 12 2024.pdf](https://www.bruegel.org/publications/2024/02/pb-12-2024).

Preglednica 9: Letne naložbene potrebe za energijsko učinkovitost in naložbena vrzel, 2021–2030 (v milijardah EUR)

	Naložbene potrebe	Naložbena vrzel
Energijska učinkovitost	370	170
Stavbe	242	149

Vir: Evropska komisija, 2024, Bruegel

V poglavju 2 zgoraj je bilo financiranje EU ocenjeno na 20,6 milijarde EUR na leto, financiranje držav članic pa na 32,7 milijarde EUR na leto. Zato je mogoče sklepati, da je 53,3 milijarde EUR javnih sredstev namenjenih za energijsko učinkovitost, tj. približno ena šestina (14,4 %) skupnih naložbenih potreb.

3.3. Doseženi prihranki energije

3.3.1. Programi EU ⁽²⁹⁾

Poročanje o prihrankih energije v okviru finančnega okvira EU se precej razlikuje glede na zahteve posameznega programa. Ni standardne metode za spremljanje ali poročanje o prihrankih energije, ki so posledica financiranja EU. Poleg tega je poročanje neenotno iz več razlogov, vključno z nepopolnim in zapoznelim poročanjem ter dejstvom, da se o nekaterih prihrankih energije sploh ne poroča, na primer kadar projekti vplivajo na zmanjšanje porabe energije, vendar njihova področja proračunske intervencije niso označena pod „energijska učinkovitost“.

Zato ni mogoče spremljati napredka ter meriti globalnega učinka in učinkovitosti v smislu prihrankov energije na euro proračunskih sredstev Unije, porabljenih za energijsko učinkovitost.

Kot primer dobre prakse morajo upravičenci do sredstev iz instrumenta ELENA oceniti in poročati o prihrankih energije, ki jih ustvarijo njihovi projekti. Tako je že od začetka programa leta 2009.

⁽²⁹⁾ [EU core performance indicators_15_07_0.pdf](#)

Preglednica 10: Ocenjeni prihranki energije na sklad

Program	Ocenjeni letni prihranki energije (MWh*)
Skladi kohezijske politike v obdobju 2014–2020	7 926 050
Skladi kohezijske politike v obdobju 2021–2027	n. r.
Sklada kmetijske politike v obdobju 2014–2022	n. r.
LIFE Prehod na čisto energijo 2021–2027 ⁽³⁰⁾	8 344 000
ELENA	4 936 030
InvestEU ⁽³¹⁾	230 736
Mehanizem za okrevanje in odpornost ⁽³²⁾	33 388 511
Sklad za modernizacijo	26 886 804

* megavatna ura

Vir: Evropska komisija, 2024

Na podlagi razpoložljivih podatkov so letni prihranki energije, doseženi s sredstvi EU, do konca leta 2023 znašali 81,9 TWh, kar ustreza približno 6 % dodatnih prizadevanj, potrebnih za doseg cilja Unije glede povečanja energijske učinkovitosti do leta 2030. Vendar pa številka iz zgoraj navedenih razlogov temelji na nepopolnih podatkih in ne odraža dejanskega učinka financiranja EU.

3.3.2. Nacionalni programi

Podatki o prihrankih energije so prijavljeni neenakomerno. V treh državah članicah (Danska, Irska in Španija) se pri več kot 80 % programov poroča o prihrankih energije, medtem ko v osmih državah članicah ni poročanja. Skupno zgolj 135 programov po vsej Evropi poroča o prihrankih energije.

Ni standardne metode za poročanje o povečanju energijske učinkovitosti. Prihranki energije se lahko predhodno ocenijo ali sporočijo naknadno. Večina programov (95 od 137) poroča o podatkih o porabi končne energije, vendar pet držav članic uporablja podatke o porabi primarne energije, nekatere (npr. Španija, Poljska in Malta) pa poročajo bodisi o porabi primarne bodisi o porabi končne energije, odvisno od programa.

Za obdobje 2014–2024, ki ga zajema to poročilo, je 135 nacionalnih programov (manj kot 30 %) poročalo o podatkih o prihrankih energije. Sporočeni skupni prihranki energije so znašali 135 611 696,46 MWh = 135,6 TWh ⁽³³⁾, kar predstavlja približno 10 % dodatnih

⁽³⁰⁾ Ciljna vrednost do leta 2030.

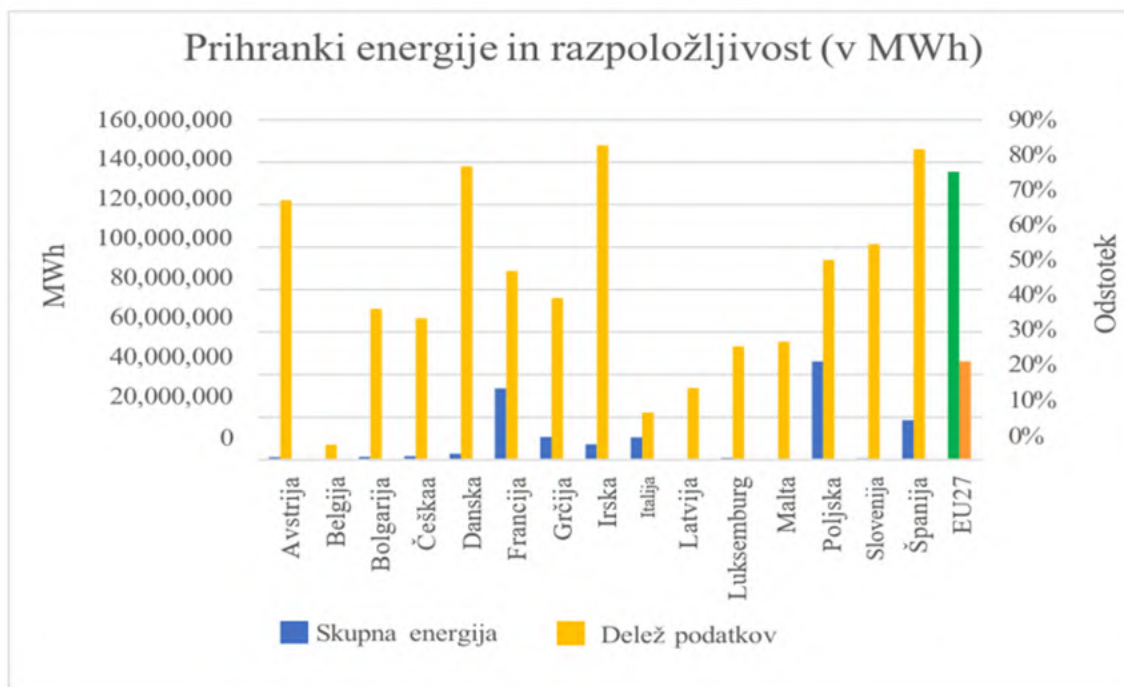
⁽³¹⁾ Podatki, sporočeni za leto 2023.

⁽³²⁾ Skupni kazalnik prihrankov pri letni porabi primarne energije, kot so jih države članice sporočile leta 2024; [preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti](#).

⁽³³⁾ Letni prihranki, doseženi v letu 2023, ki je zadnje leto poročanja.

prizadevanj, potrebnih za doseg cilja Unije glede povečanja energijske učinkovitosti do leta 2030.

Graf 5/preglednica 11: Ocenjeni prihranki energije v izbranih državah

4. GLAVNE UGOTOVITVE IN SKLEPI

4.1. Glavne ugotovitve

To poročilo kaže, da je bil v **zadnjih letih na področju financiranja energijske učinkovitosti dosežen znaten napredek**, kar odraža znatno povečanje proračuna Unije. To povečano financiranje je ključen korak k doseganju dolgoročnih trajnostnih ciljev in izpolnjevanju povpraševanja po prenovah za energijsko učinkovitost.

Vendar je raziskava 486 nacionalnih programov razkrila **omejeno uporabo programov kombiniranega in vračljivega financiranja**, ki trenutno predstavljajo manj kot 25 % celote. Ta premajhna izkoriščenost ni posledica le zapletenosti teh programov v primerjavi s subvencijskimi programi na podlagi nepovratnih sredstev, temveč tudi pomanjkanja ali omejene zmogljivosti nacionalnih finančnih subjektov, specializiranih za mobilizacijo naložb v energijsko učinkovitost.

Čeprav lahko finančni instrumenti spodbudijo višje ravni zasebnih naložb, se uporabljajo manj pogosto kot nepovratna sredstva. To kaže na potrebo po učinkovitejšem povezovanju nepovratnih sredstev in finančnih instrumentov. **Nepovratna sredstva bi morala podpirati posebne socialne ali sektorske potrebe**, kot so ranljiva gospodinjstva, mikropodjetja ali energijsko najmanj učinkovite stavbe, **medtem ko bi bilo treba finančne instrumente vključiti v splošno uporabo**, da se zajamejo druga področja in čim bolj poveča učinek javnih sredstev.

Poleg tega dokazi iz finančnih instrumentov kohezijske politike kažejo, da se **nepovratna sredstva lahko učinkovito kombinirajo s finančnimi instrumenti** za izboljšanje priprave projektov, spodbujanje celovitejših energijskih prenov in izboljšanje cenovne dostopnosti za gospodinjstva z nizkimi dohodki, ki se spopadajo z energetske revščino. Različne oblike nepovratnih sredstev – kot so subvencionirane obrestne mere ali subvencionirane provizije za jamstvo, tehnična pomoč, investicijske podpore in kapitalna znižanja – se lahko kombinirajo s posojili, jamstvi ali lastniškim kapitalom v eni sami operaciji, zaradi česar so programi privlačnejši tako za trg kot za finančne posrednike. Izkušnje iz mehanizma za okrevanje in odpornost poudarjajo pomen združevanja podpore za naložbe z reformami ter vzpostavitve potrebnih podpornih mrež (npr. točk „vse na enem mestu“).

Sredstva EU za energijsko učinkovitost so razpršena po različnih nacionalnih in regionalnih programih, ki jih upravljajo različne organizacije. Ta razdrobljenost in **neusklajenost** med javnimi in finančnimi institucijami omejujeta uporabo kombiniranega financiranja in ovirata mobilizacijo zasebnih naložb.

Poleg tega **bi lahko bilo javno financiranje učinkovitejše, če bi se poudarek preusmeril s posameznih projektov na združene projekte**. To vključuje podporo standardizaciji, ustvarjanje ekonomije obsega in doseganje kritične velikosti za dostop do financiranja. Vendar je podpora združevalcem projektov pogosto omejena s pravili in predpisi, vključno z bančnimi praksami za dolgoročno financiranje, jamstvi in zavarovanji. Hkrati imajo zadevni programi, ki jih financira EU, kot sta ELENA in LIFE Prehod na čisto energijo, ki učinkovito uporabljajo sredstva iz proračuna Unije in za katere se je izkazalo, da imajo znaten učinek finančnega vzvoda in multiplikacijski učinek, razmeroma majhen proračun.

Ker ni standardiziranih podatkov in poročanja o projektih energijske učinkovitosti, naložbah in prihrankih energije, je še vedno težko oceniti napredek in meriti učinek. To zlasti velja za večje programe ali posebne ciljne skupine (npr. ranljiva gospodinjstva) ter za energijsko najmanj učinkovite stavbe, ki imajo največ koristi od energijskih prenov.

4.2. Sklepne ugotovitve

Kljub opaznemu napredku pri krepitvi javne podpore za projekte energijske učinkovitosti **javno financiranje trenutno pokriva le omejen delež (15 %) skupnih ocenjenih naložbenih potreb** za doseg ciljev Unije glede povečanja energijske učinkovitosti do leta 2030. **Konec mehanizma za okrevanje in odpornost leta 2026 pomeni tveganje, da se bo ta naložbena vrzel še povečala**, zaradi česar bo še težje v celoti izkoristiti potencial energijske učinkovitosti.

Prenova stavb in izboljšanje energijske učinkovitosti v MSP in mikropodjetjih prinašata znatne dolgoročne prihranke, vendar ranljiva gospodinjstva in zlasti MSP potrebujejo finančno podporo za kritje predhodnih stroškov začetnih naložb.

Učinkovitejši, ciljno usmerjeni programi financiranja, ki temeljijo na uspešnosti, na ravni Unije, nacionalni in regionalni ravni lahko omogočijo preproste, prilagojene in privlačne energetske rešitve za državljane in podjetja.

Zato je nujno potrebno **maksimalno izkoristiti spodbujevalni in tržni preoblikovalni učinek javnega financiranja za sprostitev pomembnih zasebnih naložb ter izkoristiti potencial energijske učinkovitosti v smislu konkurenčnosti, cenovne dostopnosti energije, varnosti, zdravja in kakovosti življenja**, s čimer se zagotovi, da Unija doseže svoje cilje glede povečanja energijske učinkovitosti, zlasti pri prenovi stavb, do leta 2030 in pozneje. Hkrati bi morali namenski instrumenti in ukrepi politike še naprej prispevati k spodbujanju povpraševanja po naložbah v energijsko učinkovitost, na primer s storitvami „vse na enem mestu“, ter k spodbujanju ponudbe inovativnih in zasebnih finančnih rešitev za energijsko učinkovitost, vključno s poenostavitvijo in razširitvijo trga za storitve energijske učinkovitosti.

Posodobljeno področje predlaganega proračuna za obdobje 2028–2034 omogoča izvedbo te optimizacije. Zlasti se bodo z načrti za nacionalna in regionalna partnerstva povezale reforme in naložbe, tudi za izboljšanje energijske učinkovitosti, skupaj z novim Evropskim skladom za konkurenčnost, ki bo okrepil gospodarstvo Unije z naložbami, namenjenimi razogljičenju evropskega gospodarstva in spodbujanju energijske učinkovitosti.

Proračun Unije bo prav tako podpiral **razvoj in širitev finančnih instrumentov ter programov kombiniranega financiranja**, ki združujejo nepovratna sredstva, svetovalne storitve in jamstva za izpolnjevanje potreb posameznih sektorjev. **Priporočilo Komisije o sprostitvi zasebnih naložb v energijsko učinkovitost** državam članicam in tržnim akterjem zagotavlja dragocene smernice in konkretne primere za mobilizacijo sredstev zasebnega sektorja.

Močna pomoč pri razvoju projektov, pobude za uvajanje na trg in ukrepi za krepitev zmogljivosti so potrebni za izboljšanje učinkovitosti in uvajanja javnih in zasebnih sredstev. Komisija bo v naslednjem večletnem finančnem okviru izhajala iz obstoječih programov EU, kot sta LIFE Prehod na čisto energijo in ELENA, ki sta pokazala visok finančni vzvod v smislu naložb in prihrankov energije, da bi pripravila podlago za večje programe neposrednih naložb.

Da bi države članice čim bolj povečale učinek javnega financiranja v podporo naložbam v energijsko učinkovitost, **bi morale povečati uporabo finančnih instrumentov** in zmanjšati svojo odvisnost od nepovratnih sredstev. Vendar pa bi bilo treba nepovratna sredstva še vedno uporabljati za odpravljanje tržnih nepopolnosti ter zagotavljanje socialne vključenosti in ciljno usmerjene podpore za posebne sektorske potrebe.

Hkrati bi moral omogočiten okvir spodbujati učinkovito uvajanje in uporabo omogočitvenih orodij, kot so posojila za energijsko učinkovitost in hipotekarni krediti ter kombinirana portfeljska jamstva, za prenavo stavb, pogodbeno zagotavljanje prihranka energije, finančne sheme po načelu „plačilo po uspešnosti“, davčne spodbude in standarde energijske učinkovitosti.

Glede na zapletenost in izzive, povezane s financiranjem projektov energijske učinkovitosti, Komisija priznava vse večjo potrebo po učinkovitih rešitvah financiranja za

obsežne naložbene projekte energijske učinkovitosti in zmanjševanje tveganj pri naložbah.

Instrumenti za pospeševanje energijske učinkovitosti bi lahko vključevali sektorsko specifične komponente za hitro povečanje naložb v prenavo stavb, MSP in mikropodjetja ter sisteme ogrevanja in hlajenja. Države članice bi lahko v razvoj teh instrumentov vključile nacionalna vozlišča Evropske koalicije za financiranje energijske učinkovitosti.

Javno-zasebna partnerstva, kot je EEEF, so se izkazala za uspešna pri povečevanju naložbenih projektov in mobilizaciji sredstev zasebnega sektorja. To dokazuje potencialne koristi ponavljanja in širjenja tega modela v širšem okviru EU za financiranje energijske učinkovitosti. Ta partnerstva lahko služijo kot vzor za pospeševalne instrumente naslednje generacije. S tem lahko Unija ustvari pomembne koristi za projekte energijske učinkovitosti, vključno z zmanjšanjem tveganja, povečanjem financiranja in izboljšanim razvojem projektov.

Nazadnje, da bi se znatno spodbudile zasebne naložbe v energijsko učinkovitost ob hkratnem zagotavljanju učinkovite uporabe javnih sredstev, je Komisija leta 2024 ustanovila **Evropsko koalicijo za financiranje energijske učinkovitosti**. Nadaljevanje in nadaljnja krepitev tega strukturiranega partnerstva med Komisijo, državami članicami, finančnimi institucijami in industrijo sta ključna za doseganje ciljev Unije na področju energijske učinkovitosti.

Komisija poziva Evropski parlament in Svet, da se seznanita s tem poročilom.